

College van burgemeester en wethouders

GOEDGEKEURD

Zitting van 27 oktober 2020
Beleid en Uitvoering -
Vergunningverlening en T&H

15 2020_B&W_00439 Informatienota Gaswinning - informeren

Samenstelling:

Aanwezig:

de heer B. Harmsma, Wethouder; mevrouw T. Jongman, Wethouder; de heer M. Scheringa, Wethouder; mevrouw T. Bijl; mevrouw J. Groot de, Secretaris

Afwezig:

de heer R. Bats, Burgemeester

Samenvatting

In de "hoek" Friesland (gemeente Weststellingwerf), Overijssel (gemeente Steenwijkerland) en Drenthe (gemeente Westerveld) wordt op een aantal plaatsen gas gewonnen. Het gaat hierbij om kleine velden als in Weststellingwerf, De Hoeve, Noordwolde, De Blesse, Blesdijke, Blesdijke East, Vinkega, Nijensleek en Eesveen. Het gas wordt hier gewonnen door het mijnbouwbedrijf Vermilion. Door de gaswinningen in de diepe ondergrond is het niet uit te sluiten dat er 'kleine aardbevingen' ontstaan of dat de bodem daalt. Door een goed seismisch meetnetwerk kan een trilling in de diepe ondergrond snel worden opgemerkt en kan tevens worden vastgesteld of deze ook schade aan het aardoppervlak aan bijvoorbeeld woningen kan veroorzaken. Vermilion is bezig met het verdichten (uitbreiden) van het seismisch meetnetwerk rondom de kleine velden in zuidwest Friesland, Drenthe en Overijssel. Zij heeft ons hierover nader per brief geïnformeerd (bijlage). Daarnaast informeren wij u over de stand van zaken rondom gaswinning en de stand van zaken rondom de bodemverontreiniging op het terrein van de NAM aan de Gasthuisdijk te Wanneperveen.

Informatienota

Inleiding

In de "hoek" Friesland (gemeente Weststellingwerf), Overijssel (gemeente Steenwijkerland) en Drenthe (gemeente Westerveld) wordt op een aantal plaatsen gas gewonnen. Het gaat hierbij om kleine velden als Sonnega-Weststellingwerf, De Hoeve, Noordwolde, De Blesse, Blesdijke, Blesdijke East, Vinkega, Nijensleek, Diever en Eesveen. Het gas wordt hier gewonnen door het mijnbouwbedrijf Vermilion.

Door de gaswinningen in de diepe ondergrond is het niet uit te sluiten dat er 'kleine aardbevingen' ontstaan of dat de bodem daalt. Door een goed seismisch meetnetwerk kan een trilling in de diepe ondergrond snel worden opgemerkt en kan tevens worden vastgesteld of deze ook schade aan het aardoppervlak aan bijvoorbeeld woningen kan veroorzaken.

Vermilion is bezig met het verdichten van het seismisch meetnetwerk rondom de kleine velden in zuidwest Friesland, Drenthe en Overijssel, deels vrijwillig en deels verplicht via de instemmingsbesluiten. Zij heeft ons hierover nader per brief geïnformeerd. Het verdichten vindt plaats

door het bijplaatsen van seismische stations en accelerometers (hierna versnellingsmeters). Na het bijplaatsen worden de stations overgedragen aan het KNMI. Het verdichten van het meetnetwerk is een grote wens van inwoners, Stichting GasDrOvF en de (lokale) politiek.

Daarnaast speelt al geruime tijd het instellen van een onafhankelijke schadebeoordelingscommissie voor de kleine velden en andere mijnbouwactiviteiten. Vanaf 1 juli 2020 is de commissie Mijnbouwschade in werking getreden. Deze commissie beoordeelt schademeldingen als gevolg van mijnbouwactiviteiten. Hiermee wordt de schade-afhandeling weggehaald bij de mijnbouwbedrijven. Deze commissie staat los van de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (vanaf 1 juli 2020 Instituut Mijnbouwschade Groningen).

Tot slot is in de gemeente Steenwijkerland bij Giethoorn nog een voormalige winlocatie van de NAM aanwezig. Deze bevindt zich aan de Gasthuisdijk te Wanneperveen. De bodem is hier sterk verontreinigd. De NAM is van plan deze verontreiniging binnen 5 jaar te saneren en tevens de gehele locatie te ontmantelen.

Kernboodschap

Gaswinning Steenwijkerland

De gaswinlocatie Eesveen bevindt zich aan De Wulpen ten oosten van Eesveen. In 1986 heeft de NAM hier de eerste boorput gezet (ESV-01). De locatie is overgedragen aan Vermilion. Vermilion wint sinds 2015 gas uit het gasveld Eesveen uit de boorput ESV-01. Tot en met januari 2017 is circa 40 miljoen Nm³ gas geproduceerd. Omdat de druk in het gasveld sterk afnam is een tweede boring geplaatst (ESV-02). Boorput ESV-01 is sindsdien niet meer in gebruik; er wordt uit deze put geen gas meer gewonnen.

In 2017 is de tweede boring gezet door Vermilion. Deze boorput wordt aangeduid als ESV-02. Voor het winnen van het gas uit de boorput ESV-02 heeft Vermilion in 2017 een winningsplan ingediend bij het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK). De minister van EZK heeft in 2018 het besluit genomen om in te stemmen met het winningsplan. Vermilion wint sinds 2018 gas uit de boorput ESV-02 uit het veld Eesveen. Per maand wordt ongeveer 10 miljoen Nm³ gas gewonnen uit dit veld. Vermilion verwacht dat de productie van het Eesveense gasveld tot het jaar 2022 zal voortduren in het meest waarschijnlijke productiescenario (Mid Case) en tot het jaar 2027 in het hoge, optimistische productiescenario (High Case). De betreffende gegevens van het veld Eesveen zijn te vinden op de site www.nlog.nl.

Verdichten seismisch meetnetwerk

Als een beving of trilling zich voordoet, wordt dat gemeten door het KNMI. Het KNMI beheert de gegevens rondom bevingen en trillingen. Een trilling of beving wordt opgemerkt door seismische stations. Rondom het Groningerveld is het meetnetwerk bijvoorbeeld heel dicht. Het verdichten van het meetnetwerk werkt ook in het voordeel van de mijnbouwbedrijven. Er wordt duidelijk of er sprake is van een trilling en waar deze mogelijk schade heeft veroorzaakt. Het kan specifieker worden gemeten en gedetecteerd.

Door het bijplaatsen van meetstations in onze omgeving kan ook hier sneller en beter worden gedetecteerd of er bevingen optreden en zo ja of deze ook tot schade hebben geleid. Een aantal nieuwe stations is live te volgen op de website van het KNMI. Het gaat om de stations die al geplaatst zijn (Kallenkote) of begin dit jaar zijn geplaatst in Oude Willem, Vinkega, Nes en Langezwaag. De planning is om vanaf september 2020 meer meters bij te plaatsen in o.a. Weststellingwerf (nabij De Blesse) en in Westerveld in Vledder, Wapserveen en Frederiksoord. Zodra deze aangesloten kunnen worden op het KNMI meetnetwerk, zijn deze zichtbaar.

Op de kaart van het KNMI zijn drie soorten meters zichtbaar te weten: Boreholes, accelerometers en broadband. De huidige meters in de regio (waaronder Kallenkote) zijn zogenaamde boreholes

(seismische stations). Dit station 'hoort' de trilling dieper in de ondergrond en heeft een 'borehole' van 200 m diep met om de 50 m een geofoon. Door signalen van meerdere stations te combineren kan sterkte en locatie van een beving bepaald worden. De door Vermilion geplaatste geofoon-stations hebben aan de oppervlakte ook een versnellingsmeter. De versnellingsmeters (accelerometers) zijn meters die de groundbeweging meten aan het oppervlak als gevolg van een beving. Door deze groundbeweging kan schade ontstaan aan gebouwen. Een "broadband" sensor is een breedbandige sensor en zitten verder van de bron (diepe ondergrond) af. Deze breedband sensoren zijn met name terug te vinden in Zuid-Nederland waar trillingen in de diepere ondergrond plaatsvinden. De diverse meters meten dus net iets anders. Niet alle trillingen in de bodem leiden tot een beving en daarmee schade. Een trilling/beving met een magnitude van meer dan 1,5 op de schaal van Rigger kan aan de bovengrond opgemerkt worden.

Over de locaties van deze meetapparatuur en het type meters wordt door mijnbouwbedrijven overlegd met het KNMI. De gekozen locaties zijn o.a. afhankelijk van grondeigenaren, stroomtoevoer en plaatsing binnen een bepaalde deadline. Ook moet het netwerk zo ingericht worden dat er een min of meer constante onderlinge afstand is. Inhoudelijk hebben gemeenten geen bemoeienis met het plaatsen van seismische stations en/of versnellingsmeters. Alle nieuwe stations worden aangesloten op het meetnetwerk van het KNMI. Het KNMI is het enige instituut die bevingen en trillingen meet. De signalen zijn live te volgen op de website van het KNMI, maar de signalen zijn alleen door experts te interpreteren.

In 2018 is door uw gemeenteraad een motie ingediend voor het plaatsen van tiltmeters in de gemeente Steenwijkerland. In juli 2019 is de motie door ons van een reactie voorzien. Wij hebben aangegeven dat een tiltmeter een ander soort meter is, dan die gebruikt worden in seismische stations en versnellingsmeters. Een tiltmeter meet eventuele scheefstand van gebouwen door bijv. trilling van verkeer of door bodemdaling onder een gebouw. Ze zijn bijvoorbeeld gebruikt bij de bouw van de noord-zuidlijn in het centrum van Amsterdam, waar geboord is in de slappe veenondergrond. De andere meters, geofoons en versnellingsmeters, meten bevingen/trillingen in de (diepe) ondergrond of en waar een trilling aan de oppervlakte komt en eventueel schade oplevert. In onze reactie op de ingediende motie is aangegeven dat wij als gemeente geen eigenstandig meetnetwerk met tiltmeters gaan instellen. Door het verdichten van het KNMI meetnetwerk in deze regio wordt naar onze mening in voldoende mate tegemoet gekomen aan de wensen van inwoners.

Het ministerie en haar adviseurs zoals de Mijnraad, SodM zijn van mening dat het meetnetwerk in onze omgeving vòòr de bijplaatsing al voldoende was. Dus het is in dat opzicht goed om te zien dat Vermilion aandacht heeft voor inwoners en het meetnetwerk verdicht zodat bij een eventuele trilling of beving de effecten daarvan (nog) beter in beeld gebracht kunnen worden.

Schadeafhandeling

Op 1 juli 2020 is de commissie Mijnbouwschade in werking getreden. Deze commissie handelt schademeldingen af op basis van het door de minister vastgestelde schadeprotocol. De commissie Mijnbouwschade is onafhankelijk van de mijnbouwbedrijven als Vermilion en NAM, maar ook van het ministerie van EZK. Met het instellen van de commissie zijn de mijnbouwbedrijven uit de schadeafhandeling gehaald. Waar eerst nog schade moest worden gemeld bij het mijnbouwbedrijf, kan dit vanaf 1 juli 2020 gemeld worden bij de commissie Mijnbouwschade.

Het bewijsvermoeden is anders dan bij het schadebehandeltraject in Groningen. De schades in Groningen zijn van een andere orde en niet vergelijkbaar met mogelijke schade als gevolg van de gaswinning uit kleine velden. De bewijslast wordt bij de burger weggehaald, doordat de commissie Mijnbouwschade de oorzaak van de schade laat onderzoeken en laat beoordelen door bouwexperts. Zij baseert hierop haar advies voor schadevergoeding. De mijnbouwmaatschappij betaalt de schade.

Wij zijn van mening dat door het instellen van een goed meetnetwerk en het instellen van de commissie Mijnbouwschade met schadeprotocol, tegemoet gekomen is aan de wensen van inwoners op of nabij gasvelden. Het belang van het winnen van gas wordt ingezien, maar dan wel onder goede voorwaarden en borging van de veiligheid.

De stichting GasDrOVf vindt, net als andere actiegroepen in het land, dat dit schadeprotocol dezelfde werking zou moeten hebben zoals in Groningen. De minister heeft besloten dat de schade-afhandeling in Groningen dermate afwijkt dat dit een op zichzelf staand schadetraject blijft.

Bodemdaling

Naast eventuele trillingen/bevingen kan er ook schade ontstaan door bodemdaling. De mijnbouwbedrijven dienen daarom bodemdaling te meten. Mocht blijken dat bodemdaling anders loopt dan was voorspeld in het winningsplan, dan moet het winningsplan aangepast worden en wordt een nieuw instemmingsbesluit genomen door de minister. Dit treedt onder meer op bij de gaswinlocatie nabij Vinkega. Door samenloop met de bodemdaling bij de voormalige gaswinlocatie Nijensleek is de bodemdaling hier iets groter dan verwacht. Vermilion heeft een addendum op het bestaande winningsplan ingediend. De minister van EZK heeft onlangs een concept besluit gepubliceerd, waarin hij aangeeft kennis te hebben genomen van de optredende bodemdaling, maar geen aanleiding ziet om maatregelen te treffen. Op dit concept besluit kunnen zienswijzen worden ingediend. De gemeenten Weststellingwerf, Westerveld en Steenwijkerland hebben gezamenlijk een zienswijze ingediend.

Recent zijn de nieuwste bodemdalingsgegevens gepresenteerd door Vermilion aan gemeenten en waterschappen. Er zijn geen bijzonderheden waardoor bijv. SodM als toezichthouder moet ingrijpen. De bodemdalingsgegevens zijn te zien op de website van Vermilion.

NAM-locatie Gasthuisdijk Steenwijkerland

Aan de Gasthuisdijk te Wanneperveen, nabij Giethoorn, bevindt zich het voormalige gaswinstation van de NAM. Het ligt direct naast het Natura 2000 gebied de Wieden - Weerribben. Op het terrein wordt al lange tijd geen gas meer gewonnen. De NAM heeft in een provinciaal overleg in december 2019 aangegeven dit terrein binnen 5 jaar geheel te ontmantelen. Op en buiten het terrein van de NAM is de grond verontreinigd met barium. Als de NAM in het kader van de natuurbeschermingswet toestemming krijgt om hier werkzaamheden te mogen uitvoeren (stikstofbelasting), zal de sanering van de verontreinigde grond buiten het terrein worden aangevangen. De provincie Overijssel heeft al ingestemd met het saneringsplan.

Duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord werken

Als gemeente hebben we nauwelijks inhoudelijk invloed op vergunningverlening of instemmingsbesluiten. Er is alleen een adviserende rol weggelegd voor lagere overheden en waterschappen. Onderling worden adviezen door de betrokken gemeenten, provincies en waterschappen met elkaar afgestemd en wordt waar nodig beroep ingesteld. De juridische (beroeps)procedures rondom Vinkega, Eesveen en Wapse hebben in die zin niets opgeleverd dan dat de besluiten in stand gebleven zijn. Wel heeft het ministerie van Economische Zaken de communicatie rondom gaswinning en besluitvorming verbeterd. Het uitsluiten van nieuwe boorlocaties en daarmee gaswinning via een bestemmingsplan is niet mogelijk (uitspraak gemeente Smallerland).

De Mijnbouwwet kent slechts enkele weigeringsgronden voor een instemmingsbesluit zoals onvoldoende waarborg veiligheid voor omwonenden en nadelige effecten voor natuur en milieu. Het is voor inwoners/omwonenden en organisaties erg moeilijk om gaswinning tegen te houden. De andere kant is dat gaswinning uit de kleine velden de komende jaren nog wel van maatschappelijk belang is. Nederland heeft aardgas nodig om de overgang naar een CO₂-vrije energievoorziening goed te laten

verlopen. De mijnbouwbedrijven staan een groot deel van de opbrengsten (70%) af aan de Nederlandse staat. Van dit geld betaalt de overheid publieke diensten, zoals onderwijs, gezondheidszorg en infrastructuur. Daarnaast draagt gaswinning uit kleine velden bij aan de werkgelegenheid en maakt het de Nederlandse energievoorziening minder afhankelijk van andere landen.

Van belang is dat de communicatie richting de omgeving tijdig, goed en zorgvuldig gebeurt. Hierin is de afgelopen tijd het nodige in verbeterd door zowel het ministerie als de mijnbouwbedrijven zelf. Een 100% veilig en tevreden gevoel zal hiermee niet bereikt worden, maar het is wel de manier (nut, noodzaak, gevolgen) waarop het gebracht wordt. Het procederen tegen de besluitvorming rondom gaswinning in de regio heeft tot nu toe veel geld en inzet gekost. De opbrengst daarvan was minimaal, in die zin dat de beroepen ongegrond verklaard zijn. De communicatie is verbeterd, daar hebben partijen (overheden en Vermilion) samen aan gewerkt. Uiteraard zal elke nieuwe winning tot discussie leiden en een 100% uitsluiting van trillingen/bevingen is niet te geven. Hier staat de noodzaak om de komende jaren nog gas te (moeten) blijven winnen tegenover. De omstandigheden waarbinnen het gas wordt gewonnen zijn in de loop van de jaren verbeterd. Het meetnetwerk wordt verdicht en er ligt nu een onafhankelijk schadeafhandelingsprotocol.

Consequenties voor de gemeente

Niet van toepassing.

Communicatie

Niet van toepassing.

Vervolg

Wanneer er vermeldenswaardige veranderingen zijn rondom het onderwerp gaswinning dan wordt uw raad hierover geïnformeerd.

Corona

Niet van toepassing.

Besluit

Beslispunt 1

Het college besluit de informatienota Gaswinning vast te stellen.

Bijlagen

1. Brief Vermilion energy - Accelerometers en gefoonstations.pdf

Gemeente Steenwijkerland
T.a.v. wethouder Bijl-Oord
Postbus 162
AD Steenwijk

Datum : 28 mei 2020
Referentie: 132/HB/2020

Betreft : Overzicht accelerometers en gefoonstations

Geachte mevrouw Bijl-Oord,

Middels deze brief willen wij u informeren over het meetnet dat Vermilion deels vrijwillig en deels verplicht rondom uw gemeente versterkt. Hieronder vindt een overzicht en de planning van de plaatsing van accelerometers en gefoonstations in uw gemeente. Deze brief wordt ook verzonden naar de verantwoordelijke wethouders van de gemeente Weststellingwerf en Westerveld.

Accelerometers en gefoonstations

Accelerometers meten de grondversnelling die optreedt als gevolg van een aardbeving. Ook het dempende of opslingerende effect van ondiepe aardlagen wordt zo meegenomen.

De gefoonstations meten de trillingen van een aardbeving in de ondergrond met vier ondergrondse microfoons op 50, 100, 150 en 200 meter diep. Daarnaast bevat een gefoonstation een grondversnellingsmeter aan het aardoppervlak.

Als zich een beving zou voordoen, gebruikt het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (KNMI) beide typen metingen om het epicentrum en de kracht van de beving te bepalen. Daarnaast zal in zo'n geval de groundbeweging worden geschat in het gebied rond het epicentrum. De meetgegevens zijn van belang om, nadat een aardbeving heeft plaatsgevonden, te kunnen beoordelen of een gemelde gebouwschade toe te rekenen kan zijn aan een mijnbouwactiviteit.

De locatie en specificaties van de accelerometers en gefoonstations worden door het KNMI voorgeschreven om het meetnet te versterken. Vermilion plaatst en bekostigt zowel de gefoonstations als de accelerometers. Alle stations worden aangesloten op het meetnet van het KNMI en de gegevens worden zonder tussenkomst van Vermilion door het KNMI beheert. De stations zijn online en in real time te bekijken, al zijn de signalen alleen door experts te interpreteren.

In bijlage 1 treft u een kaart aan die de situatie weergeeft (begin januari 2020) voor de plaatsing van nieuwe gefoonstations en accelerometers dit jaar. De kaart geeft de detectielimiet weer, de kleinste bevingsterkte die waar kan worden genomen.

Bijlage 2 geeft op een kaart de situatie van begin januari 2020 weer en het gebied waar het meetnet verder verdicht wordt. Als deze stations online zijn dan wordt de detectiedrempel in dit gebied verder verlaagd door de verdichting van het meetnet.

Het verdichten van het meetnet sluit aan op de werkwijze van het nationale schadeprotocol voor mijnbouwactiviteiten en geeft mensen een directe inkijk in wat er in hun omgeving gebeurt.

Planning plaatsing accelerometers en gefoonstations

Onderstaand treft u een planning aan voor de installatie van de accelerometers gepland voor dit jaar rondom uw gemeente en omgeving. De accelerometers in de buurt van de gasvelden Diever en Blesse – Blesdijke worden vrijwillig door Vermilion geplaatst.

Locatie	Gasveld	Geïnstalleerd
De Hoeve	Weststellingwerf	Eind september 2020
Oldeberkoop	Weststellingwerf	Eind september 2020
Blesdijke	Weststellingwerf	Eind september 2020
Vledder	Diever	Eind december 2020
Wapserveen	Diever	Eind december 2020
Frederiksoord	Diever	Eind december 2020
De Blesse	Blesse - Blesdijke	Eind december 2020

De gefoonstations in de plaatsen Vinkega, Oude Willem, Nes en Langezwaag zijn begin 2020 vrijwillig door Vermilion geplaatst en geïnstalleerd en zijn binnenkort live te volgen via de website van het KNMI.

Bijlage 3 weergeeft de geplaatste gefoonstations en nog te plaatsen accelerometers rondom uw gemeente. De locaties kunnen nog kleine wijzigingen ondergaan.

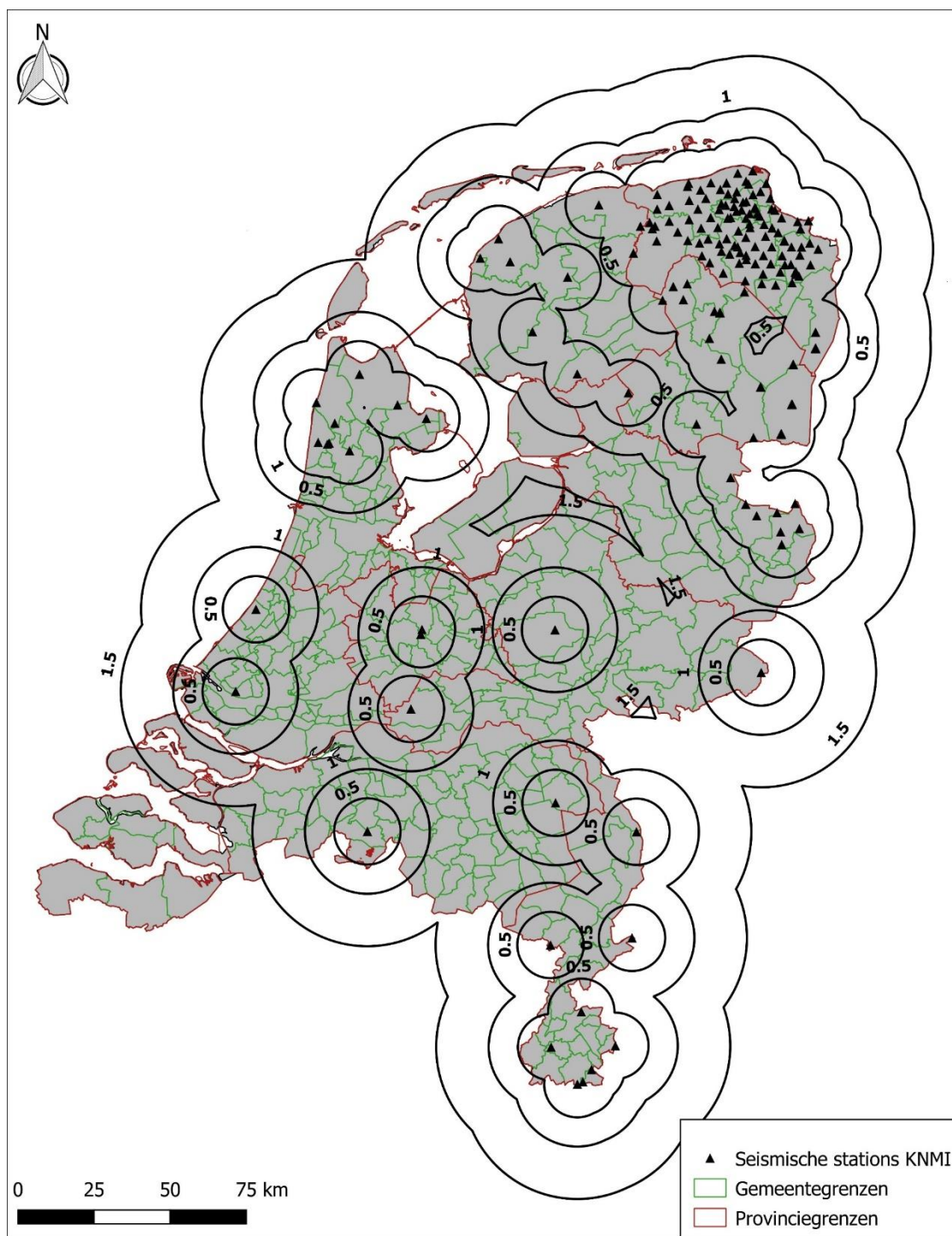
Ik vertrouw er op u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Wanneer u nog vragen heeft, kunt u telefonisch contact opnemen met ondergetekende via 0517 - 493 333.

Met vriendelijke groet,

Hidde Baars
Team Lead External Affairs
Vermilion Energy Netherlands B.V.

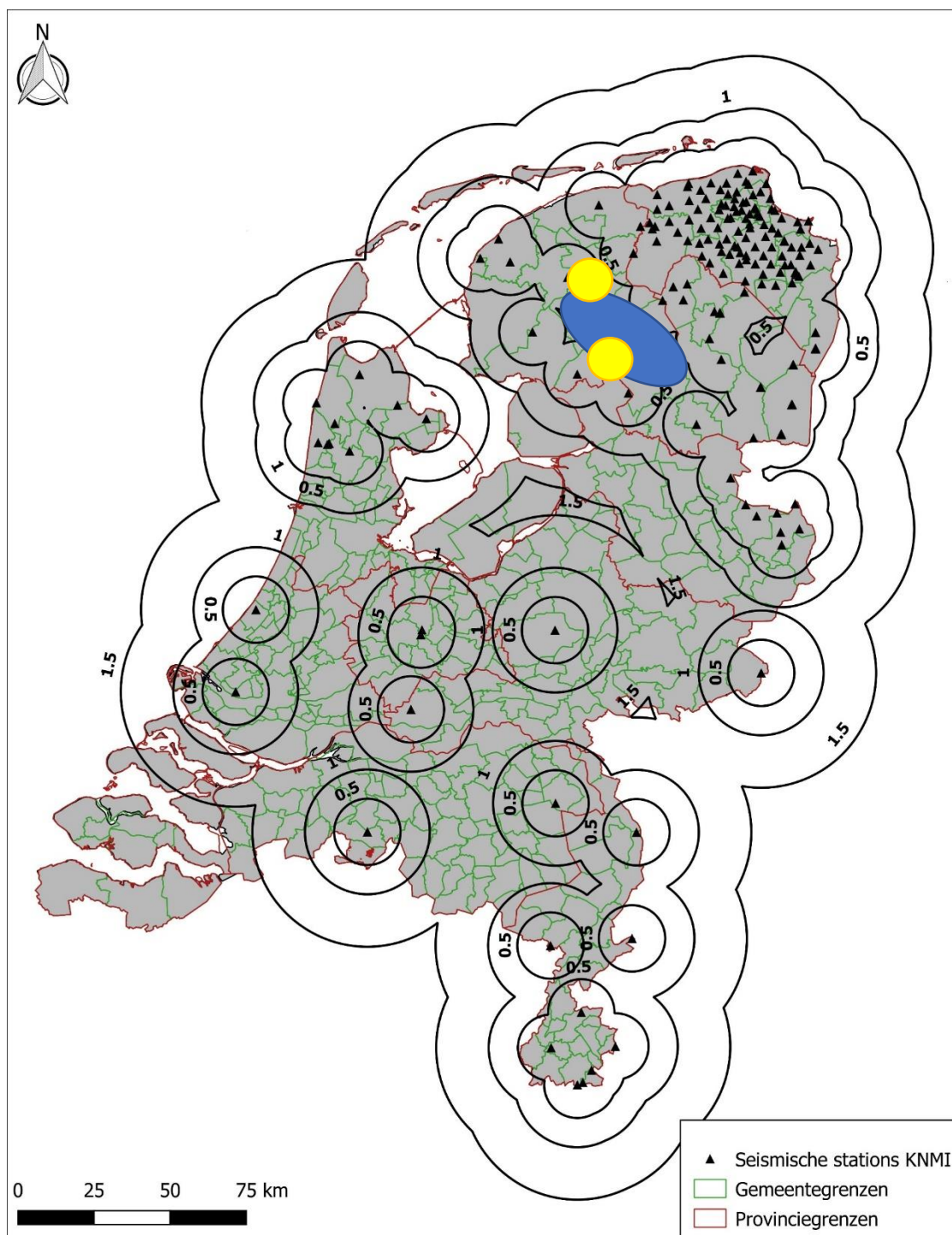

Bijlage 1: Detectielimiet op 1-1-2020

Bijlage 2: Gebied verdere verdichting KNMI-meetnet na plaatsing van accelerometers (gele cirkels) en gefoonstations (blauwe cirkel)

Bijlage 3: Overzichtskaart van de geplaatste gefoonstations en (nog te plaatsen) accelerometers

